

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א
בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין
נשיא וראש מוסדות "אור המלך" - אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת, ובית יעקב "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"
רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת בשלח

תורת

פרנסה בהיתר ולא באיסור

שמות פרק יג (יז) וַיְהִי בְשַׁלְחֹן פְּרַעֲהַ אֶת הָעָם וְלֹא יָזַם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים בֶּן יִזְוֹם הָעָם בְּרֵאֲתָם מִקְּזוּמָה וַיָּשִׁבוּ מִצְרַיִם: (יז) וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יָם סוּף וַיִּזְמַשְׁשׁוּ עֲלֹו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

שאלות:

א} והקשה הח"ח מדוע הקב"ה לא קיצר הדרך מארץ פלשתים אשר הוא מקום ישוב ולא יצטרך לכלכל ששים ריבא במדבר שמם?
ב} עוד יש לשאול בדומה לכך אנו מוצאים בפ' השבוע פט"ו כב וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים וכו' וילוו העם התלוננו על המים, אח"כ פט"ז – ב וילנו כל עדת בני וכו' התלוננו על הלחם. ולכאורה כיצד יתכן תלונות כאלו אחרי שהקב"ה עשה את נסים ונפלאות במצרים וקריעת י"ס? ג} ועוד יותר קשה שחז"ל אמרו זה אל"י ואנוהו שהראו באצבע על השכינה וראתה שפחה על הים יותר מיחזקאל בן בוזי הוי אומר הגיעו לדרגת נבואה גבוהה ביותר וכיצד יתכן אח"כ תלונות כאלו? ד} אולם התירוץ בהקדם שהקשה הגר"ח מדוע חז"ל אמרו ראתה שפחה וכו' הרי מאחר והיא נביאה היה מהראוי לומר אפילו הקטן והקטנה נעשו נביאים?

גדול המחטיאו מההורגו

ותירץ החפץ חיים שהקב"ה רוצה ללמדנו דרך ולא לפנו מוסר שהנה בפני הקב"ה עמדו שני דרכים להוליך את בני ישראל לארץ ישראל אחת קצרה ומיושבת ויש בה להשיג מזון וכלכלה, אך מצד שני יש סיכול שיתחברו עם תושבי המקום ויחשפו למחזות אסורות עריות ותאוות ואף יאכלו מאכלות אסורות ויושפעו מדרכם של תושבי המקום, ומאידיך דרך שניה וארוכה שהיא דרך המדבר אשר אין בה בני אדם ואין חשש שילמדו הנהגות רעות או יראו מראות אסורות וכדומא אך מאידך אין שם מזון וכלכלה אלא ההפך יש צמא ואין צמיחה ופריחה וצריך לדאוג לכל המליונים שיצאו ממצרים למזון דרך נס בלבד, והשאלה מה להעדיף, אומר הקב"ה לא נחם דרך ארץ פלשתים כי קרוב למרות שהיא דרך קצרה וקרובה, מפני שאמר אלקים בראותם מלחמה וישבו מצרימה הכונה בזה שברגע שיש להם נסיון בקלות יושפעו ויחזרו לסורם הרע כמנהגם במצרים, ולכן כל שיש ספק סכנה לגוף וספק סכנה לנשמה עדיף לסכן את הגוף ולא לסכן את הנשמה כי גדול המחטיאו יותר מההורגו, ועדיף לעשות נסים ונפלאות בכדי לכלכל את כלל ישראל ולא יגיעו לנסיון רוחני המסכן את נשמתם, ואם כן ק"ו לאדם פרטי שעומד בפני נסיון כזה בהשגת פרנסתו ויש בה חשש לנפשו וסיכון לנשמתו הן שפוגע בתפילה או בלימוד או בצניעות או בישרות וכדומא, ידע האדם שלא זו הפרנסה שצריך להתפרנס אלא יבטח באחד ואל יפחד שהקב"ה יעשה איתו נסים ונפלאות וישיג פרנסתו בהיתר ולא באיסור כי זה רצון השי"ת.

טעות האדם שתולה הצלחתו ופרנסו במעשיו

אך טעות האדם נובעת מפני שחושב שפרנסתו תלויה בחכמתו ומעשיו וחסר באמונה שהכל הוא מאיתו יתברך שהוא הזן מקרני ראמים ועד ביצי כנים, כאשר מלמדת אותנו התורה בפרשת המן שהיא סגולת הפרנסה לאדם שהקב"ה ציוה למשה אשר יאמר לפני ישראל שהוא יוריד להם את המן אך כל אחד יאסוף רק עומר לגולגלת שהוא עשירית האיפה שזה משקל שחייב בהפרשת חלה קילו חמש מאות ושישים גרם לכל נפש ליום ולכן כל אחד יאסוף לפי מספר הנפשות שיש בביתו, ואף גם זאת כל יום יאסוף רק הנצרך לאותו יום ולא יאסוף גם בשביל מחרת, אולם לצערנו היו קטני אמנה אשר אספו כמות יותר גדולה אולי ירצו לאכול יותר מעשירית האיפה ויש אשר אף שמרו למחרת שאולי יהיה שביתה ולא ירד מן השמים ולא יהיה להם מה לאכול, ויש אשר טעו בחשבון ובטעות אספו פחות, והתוצאה אומרת לנו התורה שהמרבה לא העדיף והממעט לא החסיר ואשר השאיר עד למחרת התליע, זאת אומרת התורה מלמדת אותנו איך הקב"ה מנהיג את העולם, שאדם טועה וחושב יאסוף יותר ויוסיף שעות עבודה ויגדיל את משכורתו על חשבון התורה והתפילה וכדומא וירויה יותר, אך מגלה לנו התורה שהמרבה לא העדיף אלא אותו מן שהוסיף יותר ממה שמגיע לו נמס וכשהגיע לבית ראה שיש בידו רק מה שצריך, כך אדם מגדיל הכנסתו ונדמה לו שהוא יעשיר ע"ז אך מה עושה הקב"ה מביא לו תקלות וקילקולים ויסורים וכדומא ומוציא ממנו את הכסף בכל מיני צורות ולא נותר בידו אלא את מה שמגיע לו בלבד, ומאידיך אם החסיר הקב"ה נותן ברכה במעשיו וממלא את חסרונו ובכל דבר שקונו יש ברכה ומנוצל עד הסוף וכל מכשיר שקונו מוצלח אין קילקולים כך שיש ברכה.

מעשה שהיה עם החפץ חיים

פעם פנו שני אחים סוחרים יערות עצים שיכריע בניהם על ויכוח שנוצר בניהם, מדובר שהם רכשו יער והיו סוחרים בעצים ומוכרים ומרויחים יפה והנה בעודם בחצי מלאכתם ביער שקנו הזדמן עוד יער למכירה במחיר טוב ונהיה מחלוקת בניהם אחד רצה לרכוש את היער הנוסף והשני התנגד באומרו קודם נגמור מה שיש בידנו ואח"כ נקנה, החליטו לשאול את גדול הדור מה לעשות, פנו לחפץ חיים ליעץ להם השיבם שאינו מבין במסחר יערות ואינו יכול להשיב, עד אשר הפצירו בו שזה עניין של שלום בניהם והשיבם שהוא אומנם אינו מבין במסחר יערות אבל יספר להם סיפור ויבינו, פעם היה כפרי אחד שהיה מתפרנס מיון שהיה עושה בביתו היה מוכר יין מהחבית, והנה פעם פנה אליו חברו ויעץ לו מדוע הנך עושה ברז אחד לחבית וצריכים לחכות בתור הרבה אנשים הרי אתה יכול להכפיל את המכירות ולהרויח יותר תוסיף עוד ברז לחבית ותמכור משני ברזים, צחק עליו הכפרי ואמר לו וכי אם אני יעשה עוד ברז יתוסף יין בחבית הרי את כמות היין שיש בחבית אני ימכור בין ברז אחד או שני ברזים מדוע שאני יעבוד יותר קשה יש לי זמן ואני ימכור לאיתי בברז אחד וירויה אותו הדבר. כך גם אצלכם, הבינו שאין טעם לקנות את היער השני ויסתפקו ביער שיש להם עד שיגמרו, ואכן אחר קנה את היער ולבסוף אותו היער נשרף והפסיד אותו אדם את כל כספו ושמחו עד מאוד כיצד שמעו לעצת חכמים. וזהו המרבה לא יעדיף כי פרנסתו של אדם קצובה לו אומנם חובת ההשדלות מוטלת על האדם אך לא על חשבון קיום התורה והמצוות

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א

בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין

נשיא וראש מוסדות "אור המלך"-אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת, ובית יעקב "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"

רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עיר התורה שקרובה אליך

והתפילה, ולכן צריך תמיד האדם לבחון את עצמו האם פרנסתו היא לו לרועץ בקיומה של התורה ודאי לא זו הפרנסה הנכונה או שהוא מציידו צריך לשנות דרכו כי לא ירויח מאומה ממה שבה על חשבון התורה והמצוות.

מעשה שהיה בצפת

מעשה נוסף היה סוחר כלי כסף בצפת בימי דור דעה שהיו בה חכמים וסופרים אשר עסקו למלאכתם בכדי ליהנות מיגיע כפם לבל יצטרכו לבריות, והנה נפטר אחד הצורפים הותיקים שהיה בעיר ובניו ירשו ירושה גדולה שנמצאה בחנותו אך אינם מבינים בדברי כסף והחליטו שצריכים למכור הכל אפילו בהנחה ובלבד שיתנו להם כסף מזומן להתחלק בירושה כי אינם יודעים לחלק בניהם את מוצרי הכסף, אכן חשבו ועשו הלכו אצל אותו צורף שהיה נאמן וישר והציעו לו את ירושתם, בא וראה והסכים לקנות מהם בהנחה גדולה ובלבד שיתן להם מזומן ורכש כמות גדולה של סחורה, אמנם רווח עצום יכול להיות מסחורה זו אך העיר צפת אינה גדולה ואין בה קונים רבים רק מידי פעם קונים לשמחות וכדומא ולכן התחרט במידת מה על העיסקה שעשה כיון שנתן את כל המזומנים שהיו בידו ולא נותר לו במה להתקיים ועברה עליהם תקופה קצת קשה, אך הנעשה אין להשיב ולאט לאט מקוה להתאושש, והנה דרכו בקודש של אותו צורף להשכים קום מארע לפנות בוקר ללכת למקוה וללמוד לפני התפילה וגם ממשיך בלימודיו עד קרוב לחצות היום ואח"כ הולך לביתו לאכול ולאחר מכן פותח את החנות עד הערב, ומעולם לא היה מוכן לבטל מסדריו בעבודת השם ולימודו בשביל שום דבר, והנה באותה תקופה יום אחד עבר ברחוב ערבי זקן עם סוס ושאל על מקום החנות של הצורף הנ"ל, הילדים הראו לו אך כיון שזה היה עדיין בשעות הבוקר החנות היית סגורה, ולכן שאל היכן ביתו והראו לו הלך לביתו אך גם שם אינו נמצא כאשר אמרנו שדרכו בקודש לעסוק בתורה עד חצות, סיפר לאשת הצורף שהוא אינו מקומי רק נמצא בדרכו למצרים עם שיירה שחנתה כאן לכמה שעות והוא נצרך לכסף כמות גדולה ומוכן לשלם מחיר טוב, שמחה האשה והבינה שמהשמים זימנו להם כיצד לפטור את הבעיה שנוצרה להם ויכולו למכור את כל מה שקנה במחיר טוב ולהרויח הרבה, הלכה לבית המדרש לדבר עם בעלה ושלחה לקרא לו, נבהל בעלה שמעולם לא הפריעה לו אשתו כי יודעת שאינו מוכן לבטל בשביל שום ממון שבעולם את תורתו ובודאי אם באה זה לפיקוח נפש, והלך אליה והיא סיפרה לו במה דברים אמורים ובודאי זו השגחה פרטית בעת מצותנו שלחו הקב"ה לעזור לנו, אך בעלה השיבה ריקם ואמר לה את יודעת שאיני מבטל לימודי עבור כל הון שבעולם ולכן אינו מוכן עד הצהריים, חזרה לביתה והשיבה את הגוי שאינו יכול לבא עד הצהריים, אך הגוי אמר לה שלא יוכל להתעכב כי הוא תלוי בשיירה והם עוד מעט הולכים, הוסיף ואמר שהוא מוכן לשלם כול מהמחיר ובלבד שיביא לא כעת, האשה התלהבה אך לא העיזה ללכת אלא שלחה את הנכד מרדכי דוד לודמיר לסבו שיעביר לו את הידיעה אולי יסכים, הלך הנכד אך הסבא השיב שאינו מוכן לבטל קביעות תורתו בשום אופן, חזר הנכד ותשובתו בידו שהסבא אינו מוכן, הגוי כאב לו מאוד הפטיר ואמר אני מוכן לשלם לו כפול עשר מהמחיר ונשבע על כך, האשה לא יכלה לעמוד בנפשה ואמרה באופן כזה בטוח בעלה יתרצה כי ביטולה זה קיומה ואם יבטל שעה הרי יוכל לסגור את החנות לחודשים וילמד עשרת מונים ולכן הלכה שוב אליו, קראה לו וסיפרה לו את הדבר והיא פשוט בכתה לפניו מדוע אינו מוכן הרי ביטולה זה קיומה ועת לעשות לה' הפרו תורתך, התעקש ואינו מוכן ביקשה ממנו לפחות תסביר לי מדוע אמר לה את לא תביני אך בכל זאת אמר לה שאם היה מת האם היית מבקשת שיקום רק לעשות העיסקה ויהזור למות בודאי שלו כך גם עכשיו, אבל אמרה לו כעת אתה חי ומדוע שלא תעשה אמר לה ידעתי שלא תביני אבל אין מה לעשות עד הצהריים, ואכן חזרה בפחי נפש והגוי כאב לו אך הלך כי אין לו ברירה להצטרף לשיירה, לאחר מכן חזר בעלה בצהריים אכל והלך לחנות כדרכו ולא הצטער על הפסד העיסקה כי ידע בטוח שאין הפסד בא ע"י לימוד תורה ומצוות ובטוח זה היה ניסיון עבורו ולכן שמח בחלקו, והנה בעודו יושב בחנות אחרי כמה שעות מגיע הגוי עם סוסו לחנות ואמר לו זה אתה שמתעקש על הלימוד ואינך מוכן לבטל בשביל עיסקה גדולה, אך דע לך שכבר התחלנו ללכת למצרים אך ראש הקבוצה קיבל כאב ראש גדול ולא יכול להמשיך את הדרך והחליטו ולכן החליטו לחזור עד אשר ירגע ויבריא ראש הקבוצה ולכן חזרתי אליך, וכיון שאני נשבעתי לתת כפול עשר מהמחיר אני לא יחזור בי וישלם כמו שהבטחתי ולקח ממנו כמות גדולה של הסחורה וזכה לעושר רב, חזר לביתו להרגיע את אשתו שנעצבה מכל הדבר ושימחה אמר לה תראי שמלימוד תורה לא מפסידים הנה מה שמגיע לי הקב"ה מסדר כאב ראש לראש הקבוצה בשביל שאני יקבל את המגיע לי.

החוחם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא